

Sak 9/24: Fastsetting av kvote og område for lisensfelling av brunbjørn i region 3 Oppland i 2024/25

Sekretariatets forslag til vedtak

Roviltnemnda i region 3/ Oppland vedtar en kvote på 4 brunbjørner for lisensfelling i 2024/25. Kvoten gjelder for perioden fra 21. august til og med 15. oktober 2024, eller til kvoten er fylt dersom det skjer før perioden er slutt. Lisensfellingsområdet avgrenses til hele roviltregion 3/ Oppland.

Nemnda stiller følgende vilkår:

- Binne med unger samt hennes unge(-r) er unntatt fra lisensfelling.
- Felling eller forsøk på felling av brunbjørn skal umiddelbart meldes til Statsforvalteren på telefon 970 29 840. Skytter har ansvaret for at meldingen kommer frem, også der dette viderefremmes via andre (f.eks. fellingsleder). Utenom åpningstidene for Statsforvalterens vakttelefon, skal det sendes melding på SMS. Statsforvalteren gis myndighet til å fastsette en egen tidsfrist for når melding senest kan gis.
- Den som skadeskyter brunbjørn, skal uten opphold underrette Statsforvalteren på telefon 970 29 840 og nærmeste politimyndighet.
- Jeger plikter å holde seg oppdatert om gjeldende kvote, og skal minimum sjekke informasjon om kvoten før jaktstart hver dag. Statsforvalteren skal opprette en telefonsvarer som gir jegeren opplysning om hvor mange dyr som gjenstår på kvoten.
- Jegere plikter å registrere seg som bruker av Statsforvalterens [SMS-varslingstjeneste](#).

Vedtaket er fattet etter § 7 og § 10 i roviltforskriften, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. Gjennom saksutredningen er nemnda forelagt den siste tilgjengelige vitenskapelige kunnskapen om brunbjørnens bestandsstatus- og utvikling. Nemnda viser til sekretariatets vurderinger om at et slik uttak ikke vil medføre for stor belastning på bestanden av brunbjørn, og at de rettslige vilkårene for lisensfelling av brunbjørn er oppfylt.

Her finner du [naturmangfoldloven](#) og [roviltforskriften](#).

Bakgrunn for saken

Lisensfelling av fredet rovvilt er hjemlet i naturmangfoldloven § 18, første ledd bokstav b og c, jf. rovviltforskriften § 10. I rovviltforskriften § 10 framgår det at «dersom vilkårene i forskriften § 7 er oppfylt, kan en rovviltnemnd fatte vedtak om kvote for lisensfelling for å begrense veksten og/eller utbredelsen av en bestand av gaupe, jerv, bjørn og ulv. Felling kan bare gjennomføres dersom det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning.»

De regionale rovviltnemndene har myndighet til å fatte vedtak om kvote for lisensfelling når bestanden ligger over det nasjonalt fastsatte bestandsmålet for regionen. For brunbjørn har rovviltnemnda også vedtaksmyndighet når det er ti ynglinger eller mer av bjørn i Norge.

Bestandsstatus for brunbjørn

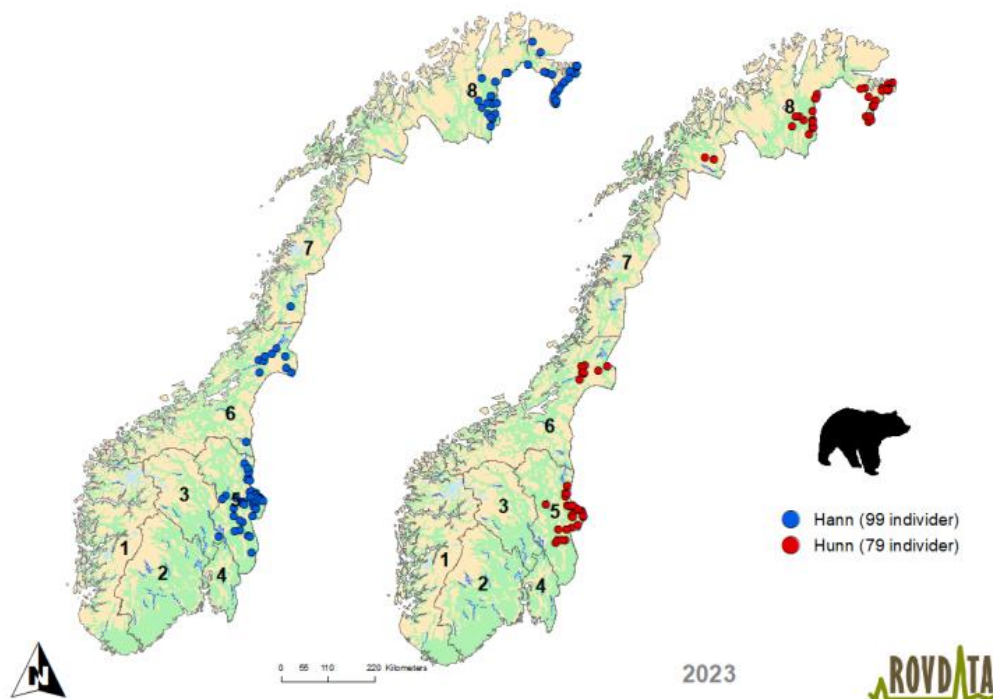
Brunbjørnbestanden overvåkes ved årlig innsamling og analyse av DNA-prøver. DNA-analysene gir fortløpende informasjon om nye individer, geografisk utbredelse og kjønnsfordeling. I tillegg danner dette grunnlaget for å estimere antallet ynglinger i Norge og de ulike rovviltregionene.

Rundt 2 800 brunbjørner ble registrert i Sverige høsten 2022, etter at årets lisensjakt var avsluttet. Dette viser en ny nasjonal beregning av bjørnebestanden. Samtidig viser en foreløpig beregning etter lisensjakten på bjørn i 2023 at antallet bjørner reduseres, og det anslås å være rundt 2 450 bjørner høsten 2023.

Brunbjørner som er blitt identifisert gjennom DNA-analyser på den norske siden av riksgrensen, også kan bli felt i Sverige, inkludert binner. Naturvårdsverket oppgir på sine nettsider at brunbjørnbestanden i Sverige har vært i tilbakegang de siste årene, og dette tilskrives i stor grad økt jakttrykk gjennom lisensfelling.

I 2023 ble det påvist 178 brunbjørner i Norge, som er en økning på tre individer sammenlignet med 2022. Dette er minimumstall for antallet brunbjørner som har oppholdt seg i Norge i løpet av 2023. Av disse var 79 hunnbjørner og 99 hannbjørner. Dette er det høyeste antall individer som er påvist i Norge siden 2009.

I 2023 ble det påvist 80 brunbjørner med geografisk midtpunkt i Innlandet fylke, av disse var 33 hunnbjørner og 47 hannbjørner. Dette er en økning fra 2021 da det ble registrert totalt 66 brunbjørner, og det høyeste antallet som er påvist siden registreringer startet i 2009. Av de 80 bjørnene er 79 registrert med geografisk midtpunkt i region 5/ Hedmark og en i region 3/ Oppland (Figur 1). Dette betyr ikke at det ikke har vært flere brunbjørner innom Oppland i 2023, bare at de individene som har vært innom Oppland er registrert med geografiske midtpunkt i andre regioner.

Figur 1: Geografisk lokalisering av individbestemte prøver i 2023 påvist med DNA-analyse. Hvert individ vises som det geografiske midtpunktet til DNA-prøver fra individet. Kilde: NINA Rapport 2454.

Estimat av antall ynglinger

Antallet ynglinger beregnes på bakgrunn av antallet registrerte hunnbjørner og deres geografiske lokalisering. For 2023 er det estimert at det var 9,6 ynglinger av brunbjørn i Norge. Dette er kun en økning på 0,1 ynglinger fra 2022. I region 3/ Oppland, som ikke har bestandsmål for bjørn, er det ikke registrert noen ynglinger.

Skadefelling, lisensfelling og annen avgang

Det er ingen kjent avgang av bjørn i region 3/ Oppland i 2023. Før dette har det også vært lite avgang av bjørner i regionen. I 2021 ble det felt en bjørn i nødverge, før det må man tilbake til 2017 da det ble felt en bjørn på skadefelling.

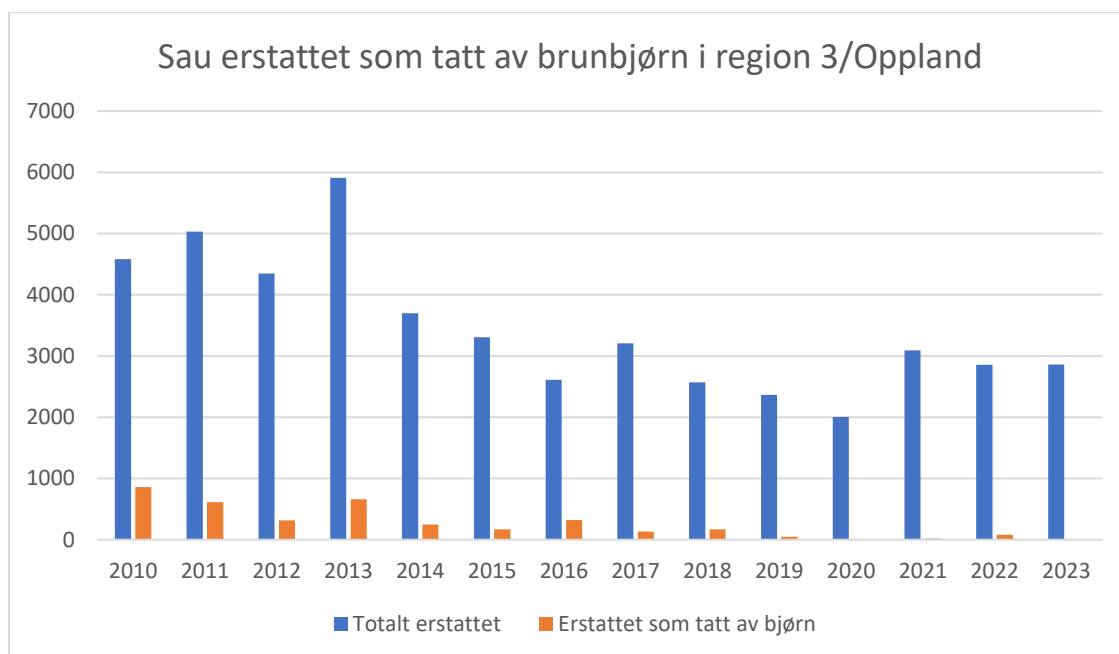
Tap og skadesituasjonen for husdyr og tamrein på beite

Det nærmeste utbredelsesområdet for binner er avgrenset til østlige områder mot riksgrensen i region 5/ Hedmark. Det er i all hovedsak streifende hannbjørner som kommer inn i beiteområdene i region 3/ Oppland, og dette kan forekomme i hele regionen.

Sau

Det har fra 2010 vært en vesentlig nedgang i antall skader på husdyr der bjørn er skadegjører, men med noe variasjon mellom år. Det var igjen en økning i antall sau erstattet som tatt av bjørn i 2022 sammenlignet foregående år. I 2022 ble det dokumentert sju skader forårsaket av bjørn, alle i Dovre kommune. I beitesesongen 2023 ble det ikke erstattet tap av sau forårsaket av bjørn, og heller ikke dokumentert noe skader.

Det er ingen dokumenterte skader på storfe og tamrein forårsaket av bjørn i Oppland. Enkelte år forekommer det skader forårsaket av bjørn på bikuber. Det ble registrert skade på en bikube i Gran i 2023.

Figur 2: Antallet sau erstattet totalt og sau erstattet som tatt av bjørn i region 3/ Oppland i perioden 2005– 2023.

Sekretariatets vurderinger

Om rovviltnemndas myndighet

Rovviltnemnda har myndighet til å fatte vedtak om kvote for lisensfelling, jf. forskriften §§ 7, 8 og 10, når bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen, jf. forskriften § 4.

I region 3/ Oppland er det ikke regionalt bestandsmål for brunbjørn, og nemnda har myndighet til å vedta kvote for lisensfelling.

Sekretariatenes vurdering av det rettslige grunnlaget

Brunbjørn er fredet i Norge. Felling kan likevel tillates for å forhindre skade blant annet på husdyr og tamrein jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd, bokstav b, eller for å ivareta offentlige interesser av vesentlig betydning, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd, bokstav c. Etter annet ledd kreves det i tillegg både at uttak ikke truer bestandens overlevelse og at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. Ved vurdering av § 18 første ledd, bokstav b, må loven forstås slik at den oppstiller et visst minstekrav til skadens alvorlighetsgrad og omfang.

Vilkåret om at uttaket må avverge skade – avgrensning av lisensfellingsområdet

I områder hvor brunbjørn kan komme i kontakt med beitedyr vil det alltid være en mulighet for at skader kan oppstå. Med hensyn til at beitebruken omfatter det meste av arealene i regionen, samt historiske tapstall tilbake i tid, mener sekretariatet at det er et skadepotensial i hele region 3/ Oppland. Det slippes et stort antall sau og tamrein på utmarksbeite i regionen, og i en del områder har det gjennom flere år vært skader forårsaket av brunbjørn. Sekretariatet anser at vilkåret om at uttaket må avverge skade er oppfylt for fastsettelse av kvote for lisensfelling i hele regionen. Det legges også vekt på prinsippet om differensiert forvaltning. Region 3 har ikke forvaltningsområde for bjørn, og terskelen for å tillate felling skal være lav i hele regionen.

Vilkåret om at uttaket ikke må true bestandens overlevelse- fastsetting av kvote

Ifølge naturmangfoldloven § 18, andre ledd, kan vedtak bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse. Ved vurdering av kvote for lisensfelling skal rovviltnemndene, ifølge kommentarene til § 7 annet ledd, gjøre en samlet vurdering av bestandens status og forventede utvikling og sannsynliggjøre at bestanden etter neste yngling fortsatt vil oppfylle bestandsmålet for regionen.

Bestanden av brunbjørn nasjonalt ligger under det fastsatte bestandsmålet. samtidig har det vært en økning i antall estimerte ynglinger de siste årene (fra 8,1 i 2021 til 9,6 i 2023). Det har også vært en økning i antallet registrerte bjørner på landsbasis fra 2021-2023. Region 3/Oppland har ikke eget regionalt bestandsmål for brunbjørn. Sett i forhold til binneområdene i Sverige/Hedmark, har de bjørnene som har hatt tilhold i Oppland vandret langt ut fra reproduksjonsområdet. Så langt er det bare påvist forekomst av hannbjørner i regionen. Tidvis har noen av disse opptrådt mer stasjonært, og det er registrert overvintringer. Noen bjørner kan også vandre tilbake mot binneområdene. Sekretariatet anser at felling av et begrenset antall brunbjørner i region 3 vil ha liten innvirkning på bestandens overlevelse og at det i liten grad vil virke inn på muligheten for å oppnå den nasjonale bestandsmålsettingen kommende år.

Sekretariatet for rovviltnemnda i region 3 – Saksframlegg

Sekretariatet viser til siste opplysninger om bestandsstatus og bestandsutvikling for brunbjørn, samt kjent avgang i bestanden. Med hensyn til at bestanden ikke skal påføres en for stor samlet belastning, mener sekretariatet at det kan åpnes for å felles fire brunbjørner gjennom lisensfelling i Oppland i 2023. Siden 2015 er det kun felt to brunbjørner i region 3/ Oppland. Samtidig øker antallet brunbjørn i Innlandet, og det kan forekomme flere hanndyr på vandring. Det er lav sannsynlighet at det vil forekomme binner i regionen, men det bør likevel stilles som vilkår at binne med unger unntas fra lisensfelling.

Ut ifra bestandssituasjonen, samt skadehistorikk og skadeomfang på husdyr forårsaket av brunbjørn, er sekretariatet av den oppfatning at rovviltnemnda bør åpne for lisensfelling av brunbjørn i hele region 3/ Oppland. Sekretariatet anser at et uttak av fire brunbjørner i region 3/ Oppland ikke vil true bestandens overlevelse eller være til hinder for å nå bestandsmålet nasjonalt kommende år.

Vurdering av vilkåret om at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte

Skadepotensialet kan mest effektivt reduseres gjennom tiltak som skiller beitedyr og bjørn. Samtidig er dette inngripende tiltak som legger begrensninger på beitebruken. Det fremgår av rovviltforliket at soneinndelingen skal forvaltes tydelig. Dette innebærer blant annet at beitenæringen skal tilpasses rovvilt i rovviltprioriterte områder, mens det i beiteprioriterte områder skal være lav terskel for uttak av rovvilt. Det skal mer til for å se andre tiltak som tilfredsstillende i beiteprioriterte områder, der også landbruksfaglige hensyn må vektlegges, enn i rovdyprioriterte områder.

Med bakgrunn i dette anser sekretariatet at det ikke finnes andre forebyggende tiltak som på en tilfredsstillende måte kan redusere skadepotensialet. Vilkåret om at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte ansees å være oppfylt.

Sekretariatets vurdering av naturmangfoldloven §§ 8-12

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Beslutninger som kan påvirke naturmangfoldet skal tuftes på vitenskapelig kunnskap om arters bestandsstatus, jf. naturmangfoldloven § 8. Bjørnebestanden er godt undersøkt med årlige bestandsregistreringer, og man har dermed god oversikt over status og utvikling i bestanden.

"Føre-var-prinsippet" i § 9 sier at når det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvordan beslutningens virkning vil være på naturmiljøet, skal man unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Sekretariatet anser at det foreligger tilstrekkelig kunnskap til at nemnda kan fatte vedtak, og føre-var prinsippet kan tillegges mindre vekt.

Ut ifra den vitenskapelige dokumentasjonen som foreligger om bestandsstatus og utvikling for brunbjørn mener sekretariatet å ha tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å kunne anbefale en kvote for lisensfelling av brunbjørn, uten at den samlede belastningen blir for stor og irreversible skader vil påføres bestanden, jf. naturmangfoldloven §§ 8 og 10. Paragraf 11 anses ikke som relevant i denne sammenheng.

Sekretariatet viser til prinsippet om differensiert forvaltning av rovvilt, jf. rovviltforskriften § 1 og forvaltningsplanen for rovvilt i region 3/ Oppland. Med differensiert forvaltning menes at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltartene. Ved å nytte differensiert forvaltning mener sekretariatet at prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, herunder lokalisering, i naturmangfoldloven § 12 er ivaretatt.

Sekretariatet for rovviltneemnda i region 3 – Saksframlegg

Vilkår om melding

I rovviltforskriften § 16 fremgår det at felling eller forsøk på felling skal meldes umiddelbart til statsforvalteren og andre på slik måte som det bestemmes i vedtak om skadefelling, lisensfelling eller kvotejakt. Sekretariatet ser at det kan være nødvendig med en konkretisering av hvor raskt slik melding skal gis. I en del områder med dårlig telefondekning kan det være krevende å overholde kravet om umiddelbar melding. Sekretariatet anbefaler derfor at Statsforvalteren gis myndighet til å fastsette en egen tidsfrist for når melding senest kan gis, og at denne kan endres i løpet av fellingsperioden. Fastsettelse av en slik tidsfrist skal blant annet baseres på en avveining av faren for overskyting av kvoten og muligheten for å gjennomføre effektiv lisensfelling innenfor hele lisensfellingsområdet.

Sekretariatets konklusjon

I region 3/ Oppland er det ikke regionalt bestandsmål for brunbjørn, og nemnda har myndighet til å vedta kvoter for felling. Sekretariatet anser at det rettslige grunnlaget for å vedta kvote for lisensfelling av brunbjørn er oppfylt. For å forebygge skader på beitedyr, og med hensyn til bestandssituasjonen, anbefaler sekretariatet at det fastsettes en kvote for lisensfelling på fire brunbjørner i region 3/ Oppland, og at kvoten gjøres gjeldende for hele regionen. Sekretariatet anbefaler at binne med unge(r), samt hennes unge(r) unntas fra lisensfelling. Sekretariatet anbefaler også at Statsforvalteren gis myndighet til å fastsette en egen tidsfrist for når melding om felling eller forsøk på felling senest kan gis.

Med hilsen

Vebjørn Knarrum (e.f.)
avdelingsdirektør

Therese Ruud
seniorrådgiver

Sekretariatet for Rovviltneemnda i region 3, 07.05.2024